

Takaisin juurille?

Ensimmäisiä yleisurheilukilpailuja ei Saarijärvellä pidetty juhannuksena, kuten nykyperinteestä käsin voisi olettaa, mutta hupaisan mieleenjäyvät niistä tuli ja esikuva myöhemmille juhannuskisoille. Heinänteon päätteeksi pitkänä kuumana kesänä 1880 Saarijärven kyläläiset näet pistivät näyttävästi ja vaivojaan säästämättä pystyyn seutukunnan ensimmäiset yleiset kansanhuvit. Viikonpäivä oli maanantai, kuin muistumana vanhasta eurooppalaisesta "joutomaanantain" perinteestä.

Tuoreeltaan ja tarkasti näistä juhlista kertoi heinäkuun viimeisen päivän *Keski-Suomi* maaseutukirjeessään. Yöllä oli vettä tullut kaatamalla, lehti kertoo, mutta sade lakkasi kuin tilauksesta, kun kilpasoutu alkoi aamulla kello 11. Omasta ja lähipitäjistä oli mukana kymmenkunta omatekoista näppärää venettä.

Riukuja ja köynnöksiä

Juhlakenttänä toimi tasainen tanner maantien varressa. Sen eri puolille oli pystytetty vihreillä köynnöksillä ja erivärisillä nauhoilla koristeltuja juhlariukuja. Puhujalava oli somistettu koivuseppeleillä ja värikkäillä lipuilla, joiden valmistelemisessä "monet hennot sormet lienevät ahkerasti liikkeellä olleet", lehti kirjoittaa.

Kentältä kohosi myös "saippualla sivelty pitkä, siloinen tanko, jonka ylipäässä pienet voitot yllyttivät sen juurella kurkistelevia poikia ja miehiä koettelemaan kiipeämistaitoaan ja käsivoimiaan". Tukevalle puupukille kivunneet heinäpussitaitelijat taas saivat huimilla iskuillaan ja äkillisillä keikauksillaan "katselijain nauruhermot vilkkaaseen liikkeeseen". Muutakin "voimistelu-koetusta" oli tarjolla, nimittäin painia.

Juhlan yhdeksi kohokohdaksi mainitaan kuorolaulu, jota

*Juhlapaikka
tarjosi "miellyt-
tävän kuvan
monine viheriöi-
vine koivuineen
ja liehuvine lip-
puineen", Keski-
Suomi-lehti
31.7.1880 kirjoit-
ti Saarijärven
ensimmäisistä
kansanhuveista.
Oheinen kuva
samoilta juhlilta
on otettu vuosi-
sadan alussa.
(Kuva: Saarijär-
ven museo)*

johti Tarvaalan maanviljelysopiston tirehtööri Wadenstjerna. Herra Liimatainen samasta opistosta piti runonpätkillä mausetun puheen "kansanjuhlan tarkoituksesta ja hyödystä". Tähän saakka oli J. G. von Herderin ja Sakari Topeliuksen kirjoitus- ja kiihotustyö kansanjuhlien puolesta jo kantanut.

Myös talollinen Riekkö puhui, mainiten nyt olevan vielä suoremman ilon, kun pitkän poudan jälkeen oli taas saatu sadetta.

Juhlakansaa oli Viitasaarelta, Laukaasta, Karstulasta, Uuraisilta, Pylkönmäeltä ja Jyväskylästä saapunut toista tuhatta henkeä. Millähän kertoimella tuo luku pitäisi kertoa, jotta nykyisin päästäisiin samaan – sadallako? – kuten kuninkuusra-veissa ja tangomarkkinoilla parhaimmillaan.

Rahaa ja rusetteja

Lopuksi Saarijärven juhlakentällä päästiin siihenkin osuuteen, mitä myöhemmin alettiin kutsua urheiluksi. Miehet ampuivat vapaalta kädeltä pilkkaan ja neitokset juoksivat kilpaa. Tätä kilpajuoksua oli tietävästi jo ennalta harjoiteltu ja se käytiin 50 syltä pitkällä radalla, joka ajan tavan mukaan kir- maistiin edestakaisin. Tuomarit tarkastivat "juoksun sekä no- peutta että kauneutta".

Lajinsa parhaiten rintaan kiinnitettiin silkkinen "rosetti", jossa luki: "palkittu Saarijärven kansanjuhlan ampuma, soutu eli juoksukiistassa". Voittajat saivat palkinnoksi myös selvää rahaa ja heitä kiikutettiin kultatuolissa ympäri kenttää mieskvartetin laulaessa.

Niin päättyivät nämä "jalostuttavat hovit", joilla *Keski-Suomen* kirjeenvaihtajan mukaan oli ollut "monta vastusta ja syvälle juurtunutta ennakkoluuloa voitettavana". Kansa näytti kuitenkin huomaavan "millainen hyöty niistä sille on", lehti päätteli ja tarkkavainuisesti ennusti kannatusta tulevillekin juhlille.

Eriytyvät perinteet

Kansanhuveista syntyi perinne – useampikin. Palokunnanjuhline ne ovat säilyneet joillakin pikku paikkakunnilla, kuten Tammelassa, lähes muuttumattomina tähän päivään saakka. Laulu erkani Jyväskylässä seminaarin lehtorien toimesta pian omaksi laulujuhlaan, jota nykyiset puistokonsertit ja rockfestarit onnistuneesti jatkavat.

Myös urheilu leikkasi juhlasta omat paikalliset juhannuski-sansa, joiden jännitys- ja huvitusvoima on kuitenkin ollut viime kesinä hiipumassa. Tulokset tehdään suurten metropolien tv-kisoissa jänisten ja kultaharkkojen siivittämänä. Samalla kuitenkin urheilun energianlähteet, kuten nauru ja kokkapuheet, kokeilu, sattuma ja oma kekseliäisyys uhkaavat kuivettua.

Sitä mukaa kuin kansanjuhlaa jalostetaan pelkäksi huippujen urheiluksi, giganäytöksiksi, syntyy urheilun juurille tyhjiö, joka odottaa täyttymistään.

Niinpä kansanomaisten hassutuskisojen perinne on viime vuosina ilmeisen vaistonvaraisesti löydetty uudelleen ja lähes joka pitäjässä. Kuin maakuntien vastavetona Sumiaisissa on mitelty kinnervoimia vastakkainsoudussa ja Pylkönmäellä suojuoksussa. Tuoreita Suomen mestaruuksia on voitettu kesän mittaan niin katukonttauksessa, rukiinniitossa kuin karjan huhuilussa. Saappaanheitto on vakiintunut numeron 44 nokialaisella jo miltei olympiakelpoiseksi lajiksi. Olympiala-jien "esikarsintoihin", Lahden elokuusiin World Games -kisoihin, sitä ei tosin vielä jostain syystä kelpuutettu.

Pekka Kärkkäinen,
Erkki Laitinen &
Esa Sironen
Takaisin juurille?

Uudelle kierrokselle?

Urheilun kansanjuhla tekee tuloaan myös kaupunkiin. Minne sellainen paremmin sopisikaan kuin ulkosuomalaisten kesämatkailun kohteeksi ideoitujen Juuret-tapahtumien yhteyteen. Esitelmien ja väittelyiden, tanssin ja teatterin lomaan haluttiin myös "hikeä ja hurmosta". Onhan urheilu yksi juuritarina meistä itsestämme suomalaisina, joiden omakuva on varhaisella ja leimaavalla tavalla peilautunut kansainvälisen urheiluliikkeen kautta.

Pelkkää urheilua ei "juurien" yhteyteen kuitenkaan kaivattu, sitä on tarpeeksi muutenkin, vaan väärentämättömän tiivistunnelmaiset "Wanhan ajan kisat". Ainakin niihin kuuluisi torvisoittoa ja hernekeittoa, ja nykyaikaa kun eletään, oluttelta.

Myös näytöksiä vanhoista, harvemmin nähdyistä peleistä katselisi ohjelman lomassa mielellään. Kiekonlyönti, *Seitsemästä veljeksestä* tuttu kyläraittien peli voisi olla sellainen, vaikkapa haasteotteluna eri heimokuntien kesken. Pohjalaiset vastaan savolaiset olisi ihanteellinen loppuottelupari Jyväskylässä, hollolalaisista puhumattakaan. Mutta mitä jos kisasta todella tulisi perinne, ostopelaajia haalittaisiin Bosman-päätökseen vedoten muualtakin, tunteet kuumenisivat ja protestit

*Heittotyyliä
kiekonlyönti-
näytöksestä
"Wanhan ajan
kisoissa" Jyväskylän
Harjulla
elokuussa 1997.
(Kuva: Matti
Salmi)*

Pekka Kärkkäinen,
Erkki Laitinen &
Esa Sironen
Takaisin juurille?

sinkoilisivat – olisiko järjestäjien syytä laatia joukkueille jonkinlainen murretesti? Entäpä kyykkä, karjalaisten kansanpeili? Ottaisivatko muut maakunnat sen tosissaan? Kuinka improvisoida räväkät ja hauskat yksilölajit?

Ohjelma hahmottui kevään ja kesän pitkissä, mutta kieltämättä hupaisissa palaverissa. Sen rungon muodostivat lopulta kolme kilpalajia, yksilölaji, parikilpailu ja joukkuekilpailu, aivan kuten nykyaikaisessa kilpa-aerobicissa, tosin ilman tietoista matkintaa. Näytökset – kaksi kappaletta – sijoitettiin kisojen alkupalaksi ennen varsinaista kilpailuohjelmaa. Sopivasti paikalle sattunut ohjaaja Jukka Sipilä houkuteltiin viime hetkellä kisojen avaajaksi ja hänelle ojennettiin valmiiksi kirjoitettu puhe käteen. "I declare the first modern Old Times Games open" – se päättyi suuren maailman tapaan.

Näyttäviä näytöksiä

Pesäpallon (yhdessä, kuten tiedetään kiistanalaisessa) syntykaupungissa kun oltiin, mikä olisi sopinut paremmin ohjelman avaukseksi kuin näytös kansallispelin alkujouuresta, kuningaspallosta. Jyväskylän lyseota käynyt pojannassikka nimeltä Lauri Pihkala oli perehtynyt peliin ensi kerran koulun voimistelutunnilla 1900-luvun vaihteessa. Kun poika urheilufilosofiksi, Tahkoksi, vartuttuaan ryhtyi kehittelemään Suomelle kansallispeliä, hän otti pohjaksi kuningaspallon ja koe-kaniineikseen lyseon silloiset oppilaat. (Vasta hieman myöhemmin Helsingissä Tahko rohkeni esitellä kehitelmiään yleisön edessä.)

Näytöksen esittäjiksi houkuteltiin Jyväskylän Kirin 1950-luvun legendaarisen mestarijoukkueen runkomiehistö muutamalla nuoremalla seuraavan vuosikymmenen pelurilla täydennettynä. Vanhoissa virtyneissä verkkareissaan kentän reunalle astelivat tunnetuimmasta päästä Pertti Jaakkola, Jaakko Lovén, Risto Parviainen, Talviston veljekset ja Vilho Hirvi, kaupungin silloisten nilkkasukkatyttöjen idolit. Vastaansa he saivat vanhalla tutulla nurmella Kirin naisten nykyisen kakkosjoukkueen hyvin valmistautuneet pelaajat. Nämä olivat näet kokeilleet peliä jo pesäpalloharjoitustensa yhteydessä ja antaneet siitä esinäytöksen seuran tyttöjen kanssa edellisen sunnuntain Kiri-Hamina-ottelun tauolla. Miehiä ei

Pekka Kärkkäinen,
Erkki Laitinen &
Esa Sironen
Takaishin juurille?

tuohon esinäytökseen saatu kirveelläkään. He kai latautuivat jo ja pelkästään Wanhan ajan kisoihin.

Kuningaspallon idea on yksinkertainen. Sisäpelaaja koettaa juosta suorakaiteen muotoisella kentällä takapäädyssä olevaan ulkomaaliin ja takaisin, ulkopelaajien koettaessa polttaa häntä juoksun aikana heittopallotuksella. Omilla lyönneillä ei ole pakko edetä, vaan voi jäädä kotirajan taakse odottelemaan. Hyvän lyönnin syntyessä voi kentälle rynnätä yhtä aikaa montakin juoksijaa – ja molemmista suunnista. Harjulla nähtiin kolmen naisen kirmaavan yhtä aikaa ulkomaalista kotiin, kukin omaa reittiään, veteraanien pompotellessa palloa ja ihmetellessä ketä polttaa.

Lyöntivuoroon päästyään Kirin veteraanit näyttivät, että lyönti osuu ja juoksu kulkee vielä neljä vuosikymmentä kultamitalipäivien jälkeen. Kovaa yritystä todistaa yhden pelaajan jalan kramppaaminen vauhdikkaalla kotitaipeella. Juoksua ei muistanut laskea kukaan, mutta varttitunnin pelin jälkeen Kirittäret julistettiin voittajiksi – muistinvaraisesti ja silmämääräisesti. Ottelun jälkeen kukoistanut jälkipeli kosketteli – kuinkas muuten – pelimiesten neljän vuosikymmenen takaisia kulta-aikoja.

Toisena näytöksenä nähtiin odotettua ja paljon puhuttua kiekonlyöntiä. Sen saaminen kisaohjelmaan osoittautui yllättävän helpoksi. Heimo-ottelua ei tosin vielä saatu aikaan näissä kisoissa, mutta Jyväskylästä löytyi kuin tilauksesta maailman ainoa lajin erikoisseura, Suomen Kurranylöjät. Joukko nuoria jyväskyläläisiä perinnehenkisiä ja oppimishaluisia ihmisiä, miehiä, naisia ja pariskuntia eri ammateista, oli perustanut 1990-luvun alussa kiekonlyöntiseuran, etsinyt kirjallisuudesta ja kansanrunousarkiston kätköistä vanhat pelikuvaukset ja laatinut niiden pohjalta mahdollisimman alkuperäiset pelisäännöt.

”Ah, missä ovat nyt poikuuteni huikeat päivät? Veljet, lyökäämme tulista kurraa kerran vielä kuin löimme ennen Toukolan tomuavilla teillä. – Alkoi kiekko lennellä heidän välillensä, ja kauas kajahteli tienoo, koska kanget iskelivät vasten visaista pyörää, joka huminalla juoksi edestakaisin.”

Pekka Kärkkäinen,
Erkki Laitinen &
Esa Sironen

Takaisin juurille?

Seremoniamestari Jukka Sipilän lukiessa kovaääniseen katkelmia *Seitsemästä veljeksestä* Suomen Kurranylöjien kolmi-

henkiset joukkueet iskivät yhteen Harjun nurmikenttään merkityllä 6-7 metriä leveällä radalla. Käsissä oli koivuiset kanget ja kurrana visakoivuinen kiekko. Katsojista tuskin kukaan oli nähnyt kiekkonlyöntiä luonnossa ja osatusti pelattuna, joten pelin vauhti ja kova tempo yllättivät. Tynnessä kesäillassa kiekkoa vasten kajahdelleet kankien iskut loivat peliin vaikuttavuuden ja vaarankin tuntua. Räväkkä peli sopisi mainiosti minkä tahansa kansanjuhlan ohjelmaan. Siksi julkaisemme liitteenä kurrannyöjien kokoamat lajin säännöt.

Kyykkääkin kokeiltiin "juurien" edellisiltaisen Laajavuori-tapahtuman yhteydessä laskettelurinteen juurella. Moni iltalenkkeilijä pysähtyi seuraamaan Jyväskyykän pelaajien opastusta ja pääsi kokeilemaan itse peliäkin. Helpolta näyttävä peli osoittautui aloittelijalle vaikeaksi. Tarvittiin useita heittoja jyrkeillä puusauvoilla ennen kuin maalineliön etureunaan pystytetyt puupalikat oli saatu pyyhkäistykseen nurin ja ulos neliöstä. Useimmat kokeilijat eivät olleet nähneet tätä karjalaisen kansanjuhlien peruspeliä edes televisiossa.

Kovat panokset

Mutta mistä keksiä kisoille omat ja omintakeiset kilpailulajit, jotka voisivat onnistuessaan muodostaa jopa perinnettä. Kun myös varman päälle piti pelata, aloituskoitokseksi otettiin köydenveto, entinen olympialaji. Oikein arvioimme. Yleisö lämpeni heti mukaan joukkueiden karjahdellessa ja nostattaessa vetojen alla kokkapuhein ja kehumalla henkeään. Hyvää yhteishenkeä tarvitaankin, sillä köydenveto on myös tekniikka- ja rytmilaji. Yksi tämän artikkelin kirjoittajista oli mukana Keski-Suomen kirjailijoiden joukkueessa, joka ylsi peräti pronssille. Sitten tuli vastaan palokunta eikä auttanut vaikka kynäilijöiden tossunpohjan värikin vaihtui köyttä punaisella tartanilla hampaat irvessä kiskoessa.

Onnekaasti löysimme myös Suomen urheilukuninkaan kruunun hylättynä tien poskesta. Viimeksi se oli kai keikkunut edesmenneen pääministeri Mauno Pekkalan radikaalin pikkuveljen, Eino Pekkalan, tasavaltalais-sosialistisilla kutreilla. Titteli oli muistuma jalosta ajasta, jolloin voimailussa ei vielä haluttu antaa periksi pelkkien ennätyksien ja ylenpalttisen erikoistumisen houkutuksille. Emme mekään halunneet.

Pekka Kärkkäinen,
Erkki Laitinen &
Esa Sironen
Takaisin juurille?

Keski-Suomen
kirjailijoiden
joukkue köyden-
vedon tiimellyk-
sessä "Wanhan
ajan kisoissa"
Jyväskylässä.
Etualalla runoi-
lija Toivo Laak-
so, hänen taka-
naan kirjalli-
suusmies Martti
Pulakka. (Kuva:
Matti Salmi)

Moniottelussa vasta voimailija tutaan, mutta mestariksi ei saisi myöskään päästä pelkällä ammattimaisella harjoittelulla. Näihin kisoihin kehitimme 3-ottelun periaatteina ketteryys, tarkkuus ja voima. Kilpailu aloitettiin 10-loikalla ja keihään tarkkuusheitolla, joiden yhteispisteissä pärjänneet selvittivät lopullisen paremmuutensa väkikapulan vedossa. Kuningasparissa Harri Hyvönen kukisti Reijo Tanttisen.

Eduard Hämäläisen ja muiden mahdollisten ammattilais-
ten tulevan osallistumisen varalle lajivalikoimaa pitäneen jat-
kossa kehittää niin, että myös nokkeluus ja sattuma saavat
omat lajinsa. Näin myös naisille luotaisiin mahdollisuus edetä
kisassa, jossa he tällä kertaa karsiutuivat jo varhaisessa vai-
heessa. Jatkossakin kuningas kruunattakoon tuohikruunulla,
mutta tarkkuusheiton välineeksi kelpuutettakoon tästedes
vain aito suomalainen leppäkeihäs.

Vielä puuttui kisasta jotakin, nimittäin varsinainen hassu-
tuskilpailu, jolle halusimme sellaisen palkinnon, että maakun-
nassakin kohistaisiin ennen ja jälkeen kisan. Tällä kertaa pal-
kintona oli aito Keiteleen puuvene. Lajiksi löytyi arkistoista 3-
jalkajuoksu, jota ei viime vuosikymmeninä ole juuri kisoissa
nähtykään. 3-jalkajuoksu on hieman tutumman pussijuoksun
sisarlaji, parikilpailu keskenään toimeentuleville pariskunnil-

le. Juoksuparin sisemmät jalat sidotaan polven alapuolelta nahkavyöllä yhteen.

Tämän lajin kuten koko kisojen käytännön toteutus sääntöineen, toimitsijoineen ja kenttäkuulutuksineen hoidettiin osana Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan kesäopetusta. Opinto-ohjelmaan merkitty urheiluhistorian jatkokurssi pidettiin kentällä, eräänlaisena "kokeellisena antropologiana", ja sen veti yksi tämän artikkelin kirjoittajista. Teoreettisen johdannon jälkeen, jonka lämmittelynä kokeiltiin käytännössä erilaisia keskiaikaisia pelejä, paneuduttiin itse aiheeseen: 3-jalkajuoksun urheilullistamiseen. Kuinka rakentaa hassutuskisasta nykyaikainen toimiva kilpalaji? Remmejä kokeiltiin, matkoja testattiin, aikaa otettiin ja päädyttiin pikamatkaan, jolle myönnettiin hetimiten myös MM-arvo.

Maailmanmestari pari löysi toisensa vasta kilpailupaikalla yleisön joukosta. Mainittakoon nimetkin: Johanna Hiltunen Jyväskylästä ja Rauno Rosenholm Laukaasta. Sitä ei tiedetä, onko palkintovene laskettu vesille ja minkä järven rannalle.

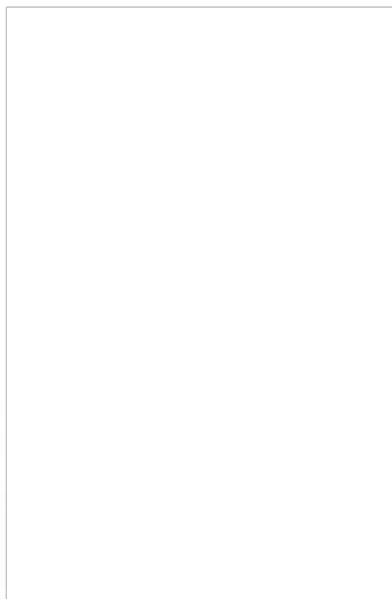
Kisojen havaintomuodot

Kisojen suunnitteluryhmässä ideoita singottiin ilmaan, hypisteltiin ja mutusteltiin, hyväksyttiin tai hylättiin. Talkoita pidettiin kisavälineiden valmistamiseksi (leppäkeihäs tosin jäi vuolematta). Hienoinen oli pettymys, kun kisojen juhlallinen avaus koitti elokuun 6. päivä kello 17 Harjun urheilukentällä. Yleisöä oli paikalla satakunta henkeä. Köydenveto toimi hyvin kilpailuna (se tiedetään jo ennalta), mutta urheilukuninkaskisaan ja 3-jalkajuoksuun ilmoittautui vain muutamia otteilijoita ja pareja.

Vetikö korea kesäsää väkeä virvoittavien vesien äärelle, kuten helteisessä Ateenassa tapahtui, vai jäätiinkö Ateenan yleisurheilun MM-kisoja seuraamaan televisiosta? Olivatko liiput liian hintavat (neljä kymppiä aikuisilta ja kymppi lapsilta)? Eikö mainonta ja markkinointi tavoittanut ihmisiä? Onko kesäkaupunkilaiset kyllästetty urheilun ja kulttuurin, urheilukulttuurin ylitarjonnalla? Kisojen menestystä hiersivät varmasti kaikki mainitut tekijät. Markkinointiin olisi tarvittu enemmän riihikuivaa rahaa ja oppirahoja maksettiin myös tehokkaita markkinointikanavia etsittäessä.

Pekka Kärkkäinen,
Erkki Laitinen &
Esa Sironen
Takaisin juurille?

"Wanhan ajan kisojen" kolmi-jalkajuoksen voittajaparin tekniikkanäyte. (Kuva: Matti Salmi)

Näyttävää kisajulistetta oli levitetty pitkin Jyvässeutua urheilupaikoille ja ilmoitustauluille. Eivätkö ihmiset pysähdy niitä lukemaan? Kisaesitettä jaettiin Kiri-Hamina-superpesisottelussa kolme päivää ennen kisoja, ja ottelutauon kuningaspallonäytöksen yhteydessä kisoja mainostettiin kenttäkuulutuksessa. Sadesää ja Kirin keskinkertainen peliesitys olivat vetäneet Hippokselle kuitenkin vain puolentuhatta katsojaa, jotka oitis pistivät esitteiden määrälle penkille takapuolensa alle. Keskisuomalaisessa oli artik-

keli Wanhan ajan kisojen esikuvasta, Saarijärven kansanjuhlasta, ja samalla muistutus tulevasta Harjun tapahtumasta. Myös kisapäivän lehdessä oli ilmoitus, ja sivuttiinpa asiaa moineen otteeseen paikallisradiossakin.

Kun Wanhan ajan kisoja jatketaan, pääongelmana ei varmaan ole ohjelman kehittäminen, vaikka tärkeitä kokemuksia saatiinkin vastaisen varalle. Eikä se ole myöskään markkinointi. Vaikka löydettäisiin tehokkaampia rumpuja ja tarkempia osoitteita, joihin sanomaa kohdentaa, ongelmia piilee vielä syvemmälläkin.

Hassutuskilpailut eivät parhaalla mahdollisella tavalla toimi suurella nykyaikaisella urheilukentällä. Se on samaa kuin veisi yleisurheilun piirinmestaruuskilpailut takaisin hevoshaakaan. "Että heitellään ja juostaan nyt tässä, kyllä siinä paraat löytyy." Tila ja toiminnan ehdot eivät kohtaa.

Stadionilla yleisö penkeiltään kyllä näkee, mutta ei esimerkiksi kuule sitä huulenheittoa ja naureskelua, mikä suorituksen lähipiirissä elää ja olennaisesti luo tapahtuman tunnelmaa. Radasta ja kentästä eristetty yleisö ei varsinkaan voi ottaa itse osaa jutuniskentään, ja se on vahinko. Tällaisten koitosten ympärillä syntyy aina sutkauksia, jotka naurattavat vielä seuraavalla viikolla kerrottuna.

Pekka Kärkkäinen,
Erkki Laitinen &
Esa Sironen
Takaisin juurille?

Nykyisiin kisoihin tullaan ja ostetaan lippu yksin tai kaksin, omassa pikku porukassa. Vuosisadan vaihteen maalaisyhteisössä kansanjuhla nousi me-muodossa koko yhteisöstä. Koitoksia ei koettu vain miesten ja naisten, vaan kyläkuntien välisinä voiman ja reippauden mittelöinä, yhteisen ylpeyden tai häpeän aiheena, jossa riitti puimista. ”Se Ranta-Hännilän riski renki on uhannu väkikapulassa vetää kirkonkylän sällit maasta irti vaikka yhdellä käellä. Vaan mahlunperäläiset aikoo viiä köyvenveon, eikä hävitä taas Häkkilälle ninku viimeks. Ne siellä jo oikeen pullistelee. Kirkolla tytöt kuulema harjottelee juoksua. Tiiä seuraako tästä reuhuusta mittää hyvää! Mutta se Tarvaalan tirehtööri, se saa sen kuoron vaa laulamaa nii että syän hertty.” Pakko sellaiseen tapahtumaan oli jokaisen joutua, ja joukolla.

Perinteelle täytyy myös antaa aikaa muotoutua. Ei urheilukaan voittanut yleisöään kertarysäyksellä. Verner Järvinen, monissa kansanomaisissa koitoksissa hiottu atleetti ja varhainen ”porttimies”, on osuvasti elämäkerrassaan kuvannut ensimmäisten urheilukilpailujen surkeutta:

”Köysiaidan takana seisojia muutamia mitään asiasta ymmärtämättä ihmetteleviä katsojia äänettöminä toljottamassa, ja kentällä hääräsi joukko urheilupukuisia miehiä heittävässä ja hyppäävässä, miten sattui, eikä kukaan tiennyt, mitä kentällä oikein tapahtui, kukaan ei osannut osoittaa suosiotaan voittajalle. Tuloksien selville saaminenkin oli kovin hankalaa, ja usein sattui erehdyksiä, jotka nykyään olisivat suoranaisia skandaaleja.”

Samoilla sanoilla voisi kuka tahansa urheilutoimittaja muistella Jyväskylän viime kesäisiä Wanhan ajan kisoja. Urheilun kehitys on kiertänyt täyden ympyrän.

Pekka Kärkkäinen,
Erkki Laitinen &
Esa Sironen
Takaisin juurille?